

# УКРАЇНСЬКА ПРЕСОВА СЛУЖБА

ВИДАННЯ ГОЛОВНОЇ РЕДАКЦІЇ.  
ч. 10  
27 липня 1940 року.

## НА РОЗДОРДЮКІ.

Нова промова канцлера Гітлера стала найбільшою політичною подією останнього тижня. Особливу увагу міжнародної опінії звернули в цій промові два моменти: пропозиція Англії миру, і заява про дефінитивне урегульовання німецько-советських відносин. Ця заява канцлера, що безпосередньо затикає й українську проблему, справила серед нашої суспільності приkre враження. Ще недавно, перебіг погоді на Сході Європи здавалося давав підстави до припущення, що німецько-советські відносини можуть знову скомплікуватися. В різних познаках дехто бачив чергові докази нетривкості цих відносин і припускав можливість їх нового загострення. Заява канцлера Гітлера, зроблена до того ж із такою нарочитою підкресленістю й зо спеціальною згадкою про Україну, ніби остаточно кладе край цим передбаченням. Але поруч пессимістів, які вважають, що німецько-московські стосунки справді устабілізувалися на довший час - не бракує серед української суспільності й тих, що навіть ув останніх деклараціях канцлера Гітлера продовжують бачити тільки вислів тимчасової політичної конюнктури й залишаються при переконанні в неминучості німецько-московського конфлікту.

Треба ствердити, що ці погляди сперті не тільки на оптимізм/людям властиво вірити в те, у що їм хочеться вірити/, але й на поважних аргументах. Перший із них - це той безсумнівний факт, що під ідеольогічним оглядом німецько-советське порозуміння є справді неприродним явищем. Його парадокальність посилюється ѹ тим, що як націонал-соціалізм так і большевизм є динамічними й ексклюзивними ідеольогіями, з яких кожна змагає до реалізації власної/виключаючої друму/історичної місії. Чи ж можна вірити, щоб ці глибокі світоглядові розбіжності й тенденції міг дефінитивно узгіднити німецько-советський паперовий пакт, до якого обі сторони були змушені зрештою випадковими обставинами?

Але крім ідеольогічних антагонізмів, Німеччину й Москву ділять і протилежні політичні інтереси. Схід Європи - як геополітичний і економічний комплекс - завжди представляв для Німеччини першорядне значення. Чи залишиться вона індиферентною до існування на своїх кордонах майже двістамільйонового московського імперського фактора, що при певних обставинах може загрозити тривалості того ладу, який заміряє будувати Німеччина в повоєнній Європі? Чи справді примириться вона, зокрема, з тим, що Москва з усе більшою настирливістю відновлює свій традиційний гін на Балтик і Балкан - отже на ті простори, які III Райх визначає за сферу німецького "життевого простору"? Не, всі ці проблеми й розбіжності зможе дефінитивно вирішити тільки зброя - кажуть ті, що не вірять у тривалість німецько-советського пакту. Звідси оптимістичний висновок: зудар між Німеччиною й Москвою неминучий.

Згадані погляди натраплюють на немени річеві аргументи пессимістів, яким німецько-московське зближення видається не таким уже скромничаючим явищем. Що під ідеольогічним оглядом, пакт Рібентропа-Молотова є парадоксом - це стверджують і вони. Але час уже остаточно зрозуміти, що в міжнародній політиці світогляди й ідеольогії мають дуже відносне значення! Цю політику визначають насамперед реальні обставини й інтереси. А зокрема, чи можна припустити, що канцлер Гітлер - рішивши на такий відповідальний саме з погляду націонал-соціалістичної ідеольогії крок, як зближення з Москвою - зробив це тільки під впливом випадкової конюнктури? Перед вибухом війни, широка опінія з причин необізнаності, розглядала зовнішню політику Німеччини тільки в аспекті походу на Схід Європи. Між тим цей плян не був **одиноким** у теоретичних і політичних концепціях німецького націонал-соціалізму. Поруч із ним існував і офензивний плян, що стосувався Західної Європи. Ця проблема: Схід чи Захід - була предметом довгих розважень. Мир у Західній Європі забезпечував німецькій політиці реалізацію її концепції на Східі Європи; і навпаки - війна на Заході змушувала її шукати стабілізації на Східі. Обставини перетворили саме Західну Європу в театр війни. Таким чином - аргументують пессимісти - як засіб реалізації одної зо згаданих версій загального пляну війни, пакт із Москвою був для Німеччини льогічним і передбаченим політичним тягом.

І чи правильно взагалі розглядати цей пакт тільки в звуженому аспекті: націонал-соціалізм - большевизм? Во ж може існувати ще інший його аспект, а саме: Німеччина - Росія. Зовсім не фантастичним є припущення, що перебіг і наслідки

лідки збройного конфлікту в Європі змусять німецьку політику шукати тризивального порозуміння з Росією в дусі старих концепцій Бісмарка. Якщо, мовляв, Німеччина хоч і переможе, але не зломить Англію цілковито, то порозуміння з Росією буде її потрібне як засіб запобігти формуванню нового антинімецького блоку. Коли ж її пощастиТЬ закінчити війну з якнайповнішим успіхом, то вона стане в Європі н обмеженим паном ситуації. В цьому випадку Росія сама по собі не уявлятиме для неї небезпеки. Крім того капіталізація наслідків і можливостей такої перемоги заабсорбує зусилля Німеччини на довгі часи, і вона не матиме безпосередніх причин входити в черговий конфлікт із Москвою. Впливаги на цю останню в бажаному напрямі її використовувати її у власних інтересах - німецька політика зможе в тих умовах без нового проливу крові, і українська проблема втратить для неї актуальність. Так думають пессимісти.

Над цими розбіжними поглядами, які по субективній вподобі можна вважати одноково правдоподібними, як і безпідставними - вільно розводити академічні дискусії й будувати оптимістичні, чи пессимістичні гіпотези. Та вся справа в тому, що наразі це ніяк не упрощує складності української проблеми в міжнародному аспекті, і не облегчує практичного її включення в якусь реальну політичну концепцію, яку ми могли би вважати своєю. З вибухом війни її донині - ця проблема залишається на роздоріжжі. Питання: що далі? - стоїть перед нами в усій своїй актуальній гостроті!

Конюнктура сучасної війни склалася для нас надзвичайно несприятливо! Ми завжди стояли на становищі, що різня її взаємне винищування великих націй Європи - цих носіїв історичних, ідейних і культурних цінностей - при "нейтральності" московського монстра, буде найбільшою нісенітніцею нашої доби. Розвязку противенству в Європі ми бачили в її консолідації проти Москви, і саме тому з таким гарячим співчуттям стрінули Мінхен. Нажаль - дальші події пішли іншим шляхом. І коли тепер із різних сторін робляться закиди англійській політиці, то зо своєго боку ми можемо видигнути проти неї основний для нас закид, а це той, що своїми нещасливими маневрами вона штовхнула Німеччину на порозуміння з Москвою. Це перерішило її міжнародну дезактуалізацію української проблеми. Війна пішла від нас "стороною". Вже з першого моменту її вибуху нам було ясно, що це не наша війна. Свідомість цього змушувала нас нераз гостро виступати проти сумнівних авантур різних українських чинників, і видигнути тезудо обективні обставини диктують нам наразі одиноко можливу поставу, а це - активну незворотльність. На цій позиції ми залишаємося її донині.

Пропозиція миру, що її зробив Англії канцлер Гітлер, могла би мати для Європи /зокрема й для нас/ дуже позитивне значення. Хоч і зо спізненням, такий мир міг би остаточно сконсолідувати Європу в бажаному нам напрямі. Нажаль, англьо-німецький конфлікт пішов задалено, щоб можна було його в цій стадії рішати компромісами. Перед нами перспектива дальній війни - можливо ще довгої й впертої. І в конюнктурі, серед якої вона продовжує розвиватися, немає наразі ніякої можливості активно включитися нам у її перебіг для власних цілей. Це могло би статися тільки при умові втягнення Москви в збройний конфлікт. Але тепер, коли Німеччина всі свої зусилля звертає на зломання Британської Імперії, вона не піде на ускладнення з СССР. Бо щоб там у мілітарному відношенні Советський Союз собою не уявляв, то все ж перспектива мати звязані руки ще й з мільйоновими ордами Червоної армії - ніяким чином не може бути уздана в Берліні бажаною й своечасною. Тим більше неймовірний у даних обставинах зудар Москви з Англією. І так, треба нам бути готовими й до такої можливості, що війна - як зачалася, та і кінчиться - без нас. Тепер багато говориться про новий лад, що заіснує в повоєнній Європі, про його конструктивні прикмети й можливі користі для народів. Заради цього ладу справді йдуть по лінії нашого світогляду, але ми ще не знаємо його реального змісту й образу. Наразі можемо сказати лише одне: коли цей новий міжнародний лад і на дахи спиратиметься одним своїм кінцем на московську імперську монстрі - то він не буде нашим, як не був версальський устрій. Під тиском фатальних обставин, українська нація можливо приневолена буде йому тимчасово скоритися, але ніколи його не прийме й не визнає за свій. Це треба ствердити з усією недвозначною ясністю!

Коли прийняти, що в перспективах остаточна розвязка української проблеми залижатиме від зудару Москви з зовнішніми силами, то треба признати, що єдиним реальним фактором у новій Європі, який у цей зудар зможе ангажуватися, буде право-подібно Німеччина. Заходить питання: якщо це дійсно станеться, то коли? Треба рахуватися з тим, що лише сучасна війна тяжко заторкнула Україну, то ця остання опиниться після її закінчення в багато складнішій ситуації, ніж після 1917-20 р.р. Тоді ми справді зазнали поразки, але зазе мали за собою масовий

національний здиг, збройну боротьбу й кров - що ту боротьбу рисно зробити. Це й у наступних десятиліттях виказало величезний ідейно-духовий вплив оформлення й активізацію визвольних змагань - психольогічно зорієнтованих че́рго́вий вибух. Тепер нація вийшла би з подій без цих надбань. Й лишилася б тільки ідейний капітал минувшини, що все далі й далі відходить від сучасників, як історична літопись... Між тим, наступ відвічного ворога ще посилається. Не забуваймо, що завдяки фатальній конюнктурі війни, ми тепер маємо "соборність у неволі"! Коли згодиться з тим очевидним фактом, що всі останні маїнери Москви виходили насамперед із її намагання паралізувати українську небезпеку, то треба здати собі справу, що після встановлення сприятливої для німецької ситуації в Європі, вона потроїть свої зусилля, щоб цю небезпеку знешкодити в самому корні. І, нажаль, матимемо для цього багато засобів і можливостей! Україну можуть чекати часи нової Великої Руїни. Віримо й знайдемо, що найтяжчі проби не зітрутуть української нації з лиця землі, як не стерли вони її за століття неволі. Але наслідки цієї руїни зможуть бути страшними й направа їх контролуватиме знову величезних зусиль навіть при сприятливій зміні обставин. Тому проблема часу має для української визвольної справи величезне значення.

Коли креслимо тут ці незідрадні візії, то очевидно не з причин слабодухості чи попсухи нервів... Саме тільки биття в оптимістичні барабани ще не є ознакою твердості духа й волі. Вважаємо, що змінна тверезо дивиться на найтяжчі ситуації й знаходить себе в них - це нелегка річ, що вимагає багато мужності. І так перед нами вирнає питання: коли лиха доля спроваді судитиме Україні вближчих роках чи навіть десятиліттях нові тяжкі проби, то що буде з її націоналістичним рухом? Чи знайдеться він у цій новій дійсності й чи взагалі - спитають скептики - буде "потрібний"? Атже та дійсність буде можливо так далекою від його цілей, ідеалів і аспірацій?! Відповідаємо на ці сумніви: український націоналізм буде тоді потрібний нації, як може ще ніколи перед тим! Во тільки він - незмінно принциповий, наладований ідейним горянням і енергією боротися за життя, жертвенний і непримиримий, тільки він одинокий зможе донести навіть уже слабо жервючі смолоскипи нації до кінцевої мети й наново запалати ними кострище Національної Революції. Во націоналізм - це не тільки тріумфатор перемог; це також лікарь, сповідник і опора нації на хрестних шляхах її іспитів і страждань.

Отже, кажемо: хай міне нас чаша нової Голгофи, але коли вона судиться нам, то ми залишимося вірними у своїй вірі й посвяті, і випемо ту чашу до кінця. Основне завдання, що його ставить перед нами сучасність - це зосередження всіх сил українського націоналістичного руху навколо Вождя, і акція в ньому пляні. І це завдання ми виконаемо, щоб оправдати історичну місію нашого руху й не бути розыянними в порох на роздоріжжі твердої доби.

Інж. М. Сціборський.

## ДО ПИТАНЬ ЖАЛОВНОГО.

Першою жертвою сучасної війни була Польща з сім<sup>а</sup> мільйонами українців, і отак уже в трьох тижнях вересня мин. року писала історія й по нашому хребті своїм розпеченим пером. Недавно пересулися кордони між Дністром та Прутом, і для другого займанця України - Румунії - почалася криза, яка є відомо ще чи покінчиться. Між однією та другою подією ѹ ув останні дні - валилися й валяться в іншому кінці Європи візанні й стіни давніх будов, а яка буде остаточна волі переможців і що ще впаде та ѹ скристалізується з теперішніх румовищ - про це вирішить змаг найбільших потуг світу між собою: зараз Німеччини й Італії та Греції, згодом Росії, Ніпону й, може, Зединених Держав. У цій останній стадії зібре ѹ наша година, бо світова розправа надто тотальна, надто глибока й усеобіймаюча, щоб мала не захопити ѹ її круті величезних, важливих геополітично, багатючих, кипучих протестом і новими потенціями просторів між Сяном та Камчаткою.

Коли споглядаємо на минулий уже ось лебаром рік нинішньої війни, переконуємося щераз, що т.зв. наука історії промовляє в час катаклізмів, як оцей, ясно, недвозначно, переконливо й неоспоримо. Вічний, корсткий, той же сам сьогодні, що й перед тисяччіами закон боротьби; перевага твердого хотіння, безмежної жертвенності й самозаперечного труду над малюгідними ідеалами людей і спільнот, що "обростають салом"; ідея нації, воююча й "релігійна", самовистарчальна й непримирима - ось зміст сьогоднішньої показової історичної лекції. Багато людей вірюють, що "всектаки" щось міняється в світі, що "будьщобудь" живемо в ХХ сторіччі, що "так чи йнакше", а Гітлер і Мусоліні рації не мають. Ха і не мають, але Гітлер і Мусоліні заявлюють що сто - чи там більше або менше - років і "без рації" здобувають, нищать одне та ставлять друге по своїй уподобі. І коли хтось ховати хоче голову в пісок та не пристосовується до накидуваних сильними законів життя, бо вони не дають спокійно травити й забавлятися, того будить зо сну ілюзій наглий удар, який часто може бути й смертельним.

Демократія у Франції сьогодні беться в груди та бичується самокритикою й тому не треба вичисляти її гріхів - "хто має вуха, хай слухає". Автім не йде тут про демократію як устроєву доктрину. Во Польща напр. не була демократією. Але та держава, як і низка других, виказалася стільки незрілою - і то власне не, як твердить деято, в ті три тижні війни, що розбили її в пух і прах, а вже давно перед тим. Ба, сьогодні Франція критикує себе, а поляки її не думають - а якщо й ревінують минуле, то послідовно виминають деякі основні причини власної катастрофи.

Три чи чотири наші західні займанці /Польща, Румунія, ЧСР і Мадярщина/ належать чи належали до малих держав. Розуміти для них закони історії, значить намагатися перше за все піднести себе на якийсь щабель сили других, своїх потенційльних противників, не замикаючи при цьому очей на розміри цієї сили, та бути свідомим, що ця сила як згущений воздух розсадить одного дня свої стіни, що її замикають, і розрядиться в суміжних просторах. Тому треба вміти спримувати її кудиїнде - аби не у власні чотири стіни.

Чому Англія клала кілки в колеса німецького воза, що котився на схід - проти Росії, це ще з важкою бідою можна зрозуміти. Чому робила це Франція - зрозуміти важче. Коли ж робила це Польща - то це вже одно з повних безглуздів історії. Правда, в останні рік-два було вже може запізно на нові, відвальні потягнення. Але на ці потягнення був час в 1935-38 напевно. Ходило при цьому про українську проблему, і ходило про коридор. Але насільки краще від сьогоднішнього й, головно, непозбавлене перспектив було б положення Польщі у випадку заісновання соборної української державності - цього не спромігся злагнути польський державний розум. Тільки другорядні журналісти перешаржували себе дітвацьких маячених про "українську Манджурію" й "польський Ніпон"... Такі ж чи подібні міркування можна віднести й до румунів.

Як образи з дому божевільних виринають сьогодні перед нами: польські туристи ногою на чехів і литовців та дикий вереск проти Карпатської України; кропки про марш на Герлін і походи з домовиною з написом "Україна" в час упадку Закарпаття; пасібкації, палення церков, погроми українців у Львові й других містах - все це було справді несамовитим виявом масового делірію. В Румунії попри все друге, безрозумне й короткозоре, видвання Січовиків у руки тим мадярам, що ось-ось брати-мужі Семигород.

Справді - серед оточення, яке так глуко себе вело, - німецька нація може набиратися переконання про своє боже післанництво. Німецька перевага на європейському континенті стає все більше доконаний факт і - можуть поляки чи другі надіятися ще чуд, - ми міркуємо, що чуда діються рідко. Гряде нова Європа після тієї зпід знаку суверенності менших і малих націй, що деякі тішилися власною державою двадцять років - ми ж українці тільки три роки. Ніяка це має різниця в обличі історії. Закони успіхів у житті народів будуть і далі ті ж, що досі. Лютішого ворога, як Москва - для нас бути не може. мільйони жертв голодової смерти, мільйони засланців - це досить для оцінки підсумків неволення нас червоною Росією за останніх двадцять років.

Україна нація велика числом і пройнята етосом свободи й творчого труду. В цьому наш капітал майбутнього. Те, чого ми довершили під організаційним оглядом на ЗУЗ у перманентний, жертвеній боротьбі з Польщею, остає прегарною сторінкою для історії й неоспоримим аргументом для політики. В боротьбі з Москвою українці не складуть зброї ніколи. Не вигасне тем ніколи в їх грудях ідеал самостійності й великороджаності. Наскільки ж політичного реалізму вимагатиме наша дальша зовнішня політика - це стає все більше ясне. В ці великі дні дивимося відкритими очима на світ і в калейдоскопі подій і змінчуємо развраз: і про тебе йде мова... Німеччина й Італія, демократії, Польща. Приклади, приклади... Не гояться рани, яких ми дізнали від поляків чи румунів, бо вони ранять нас далі. Ось у Румунії лунають голоси, що при помочі Німеччини ще відберемо, мовляв, Буковину й Бесарабію... Можемо нині тільки ствердити, що в інтересі деяких жертв нинішніх землетрусів була незалежна Україна і що вони, не передбачуючи, не тільки не посгли нам, але й у запалі, гідному кращого діла, били зайло в український визвольний рух. З наслідками, відомо якими - для них і для нас.

Побачимо, скільки ворогів матимемо в дальному майбутньому. Останні вістки говорять, що під тиском Німеччини й Італії Падярщина заводить автономію Карпатської України, при чому будапештеський парламент ухвалює рівночасно закон, який каратиме кожного, хто зневажатиме національні почування національних меншин. Нема поки доказів на те, щоб ці паперові акти чимось різнилися від подібних про недавню "автономію" Буковини... Падярщина нагадує все ще в дивний спосіб ментальність небіжки Польщі. Іадярщина - мала, чисельно й простірно, нездорова соціально державка посеред великих потуг.

Складна це й погана річ бути сьогодні слабим, але всеж усяка сила й слабість чергаються в історії, як приплив і відплів моря. І людська воля й людський розум не втратили й не втратять ніколи змоги формувати дійсність. Найбезвиглядніша засада слабого буває: коли не можеш досягти вишого - гати ніж остаточним наслідком: ні тобі, ні мені...

Я. Оршан.

## ЧИ ЗАГРОЖУЄ РОСІЯ СЕРЕДЗЕМНОМУ МОРЮ?

Як відомо, одним із канонів царської політики було визнання необхідності опанувати Константинополь, щоб мати вільний вихід у Середземне море. Перейнявши спадкоємство старої Росії, большевицька Москва не менше від царської думав про Босфор і Дарданелли. Немало світових політиків уважає, що й проблема Бесарабії була для Росії італійською проблемою як найбільшого наближення до цієї наміченої мети. Зрештою, і спроба большевицької революції в Еспанії переслідувала головно ту саму мету - стати тимчасовою ногою в Середземному морі.

З другого ж боку, Середземне море - це життєва просторінь Італії, яка хотіла зробити з нього "італійське озеро". Якщо Італія виступила війною проти Англії, то самперед тому, що остання, пануючи над Гібральтаром і Суецем, не давала їй можливості почуватися на Середземному морі, як вдома, а навіть витворювала у неї почаття, ніби вона знаходиться у вязниці. Не для того поносить тепер Італія великих жертв в війні з Англією, щоб спокійно зносити російські замахи на її тутешнє панування. Саме тому Італія ніколи не могла допустити, щоб Москва осіла в Еспанії. Вона мусіла виступити рішуче й збройно!

Про це недавно оповів дуже цікаво й грунтовно в італійському радіо п. Е. Грайченко, член італійської корпоративної палати. Користаючи з нагоди, що його промову було видруковано в торинському щоденнику "Газетта дель Попольо" /з 16-17 липня/ подаємо з неї один промовистий уривок: "Тепер не варто спинятися над тим, чому й якщо Москва висміяла й відкинула негідне жебрання допомоги з боку великих демократій, але тоді - кажу тоді - Москва прийняла війну в Еспанії, як власну, намагаючися витримати в ній другу жілку антитоталітарних обценюючих. І тому, коли б поразка Франка Еспанії призвела б створення республіки, звязаної з СССР, Росія, після Мінхену, знаєла б у таборі демократій, утруднюючи тим завдання Німеччини на суходолі. Що ж, до нас у Середземному морі, то большевицька Еспанія віддала би в розпорядження гілійців і французів всі свої військові сили, всі свої повітрові бази, всі свої морські багатства/живе срібло, оліво, цинк, мідь/ Гібральтар мав би плечі забезпечити; еспанське Мароко, і мабуть Танжер продовжили б уздовж протоки й до Атлантического океану фронт північної французької Африки, і Болгарські острови доповнили б небезпечною обназивну систему Бізерти-Корсики-Тулона-Олександрії. Крім того, через еспанську територію був би улегшений приплів на поля Європи поважних резервів чорношкірого французького війська. І, нарешті, з мовчазною згодою Туреччини, що буде щонайменше співчутливою, Росія опинилася б в Середземному морі, як новий елемент, якщо й не явно небезпечний, то в усіх разі вельми неспокійний, особливо з огляду на Балкан, де було б тоді далеко більш проблематично втримати мир, якто було досить очевидно. Отже кожний бачить цілком ясно, що коли б ця суза несприятливих обставин здійснилася, то війна на сухододі, і особливо в Середземному морі, значно поважчала б і зробилася б далеко більш небезпечною. Себто, інакшо кажучи, самий кошт перемоги/якщо все була би нашою, бо ніщо не може відхилити курсу історичної Справедливості/ жалівно з'єснить би..."

В цій цитаті дуже добре висловлено всю тут небезпеку, що її в минулому-принесла евентуальна поява Росії в Середземному морі. Можна сподіватися, що й на будущу небезпеку цілком добре усвідомлюється й живиться що до неї запобіжних заходів. Недурно, нараз обігла часописи звістка про те, що Угорщина надумалася дати Кримській Україні автономію, якої "чехи двадцять років їй не давали"/так говорить текст офіційної телеграми з Будапешту по італійських часописах/ І не дурно викликано румунських і болгарських міністрів на наради до Берліну й Риму.

Виявляється велика необхідність закінчити шляхом мирних переговорів усі ті національні "непорозуміння", що повстали в південно-східній Європі внаслідок Всесоюзного миру, і що ще досі можуть давати червоній Москві добре зачіпки до далішого походу на Південь і Захід.

## УКРАЇНКА В ІТАЛІЙСЬКІЙ ПРЕСІ.

УПС - РІМ подає:

Італійська преса має тепер доручення уникати політичних питань Східної Європи і старанно це доручення виконує; кожному зрозуміло, що поки конфлікт із Англією не закінчений - викликати загострення на Сході Європи було б для Італії небажано. Але такого факту, як прилучення до ССРВ Бесарабії й Півн.Буковини, обійти мовчанням не було можливо. Всі часописи примістили з цього приводу статті чи замітки, обмежуючись головним чином на поданні історичних і статистичних даних. Деякі часописи подали й текст ноти московського уряду Румунії, в якій, як відомо, дуже сильно підкреслено момент збирання українських земель: "Советський уряд уважає, що питання звороту Бесарабії органічно звязане з питанням передачі ССРВ тих частин Буковини, населення яких звязане у величезній більшості з Радянською Україною, як спільнотою історичною долею, так і спільнотою національної мови."

З цього приводу в "Іль Кор, ере Меркантильс" в Генуї/з 4 липня/заявилася довша стаття під заголовком "Совети здекретували кінець українського іредентизму". В ній підкреслено, що приєднання Бесарабії й Буковини до ССРВ викликане головне бажанням московського уряду покінчити з українським революційно-визвольним рухом, що знаходив собі опертя в українських землях поза советськими кордонами. З приєднанням Бесарабії й Буковини, де живуть 1.200,000 українців, Москва перебирає під свою контролью всю українську спільноту. Залишаються тільки політичні емігранти в Європі та чисельні українські колонії в Америці, але вони не викликають у Советів великих побоювань. Тим часом, стоючи перед фактом, що українська нація в середині ССРВ збільшилася на 1.200.000 душ."

Поміж іншими статтями, присвяченими справі приєднання Бесарабії й Буковини до Советчини, треба особливо відмітити в "Кор, ере Дипломатико с Консоляре" /Рим, 30 червня/ статтю глибокого знавця українських справ Дра Е.Інсабата. Спираючися на формальному твердженні советської ноти про українську більшість на вимаганнях від Румунії землях, Др Інсабато пише: "Що до Буковини, тут не може бути жадних дискусій, і навіть притримуючися старих московських і австрійських даних, а не українських, ми знаходимо там 63,3% українців, 15,6% югідів, 4,3% румунів, 4,1% поляків, 5% німців, 0,8% москалів і 0,4% угорців. Отже немає сумніву, що Україна має повне право на Північну Буковину. Але цього не можна сказати про Бесарабію, де більшість безсумнівно румунська, за винятком повітів Акерманського, Хотинського, і тд."

Оповівши потім коротко історію Бесарабії, Др Інсабато вазначає, що своєго часу, виходячи з ствічної засади, український національний уряд не протестував проти приєднання Бесарабії до Румунії, бажаючи очевидно мати бодай із цього боку деякий спокій. Але пише Др.Інсабато - "Українська Незалежна Республіка небаром впала в зостави проти одночасового нападу московських большевиків, російських білогвардейців Денікіна та Колчака, і поляків - після хороброї й славної оборони. Не останньою причиною упадку України було також вороже наставлення румунської влади, що, коріччись категоричним наказам англійців і французів, не тільки перешкоджала постачанню армії Петлюри, але не перепустила навіть кілька вагонів із ліками, хоч і знала, що та горстка українських воїнів щорстоко терпить і вмирає від сипного тифу. Внаслідок злочинного наставлення англійсько-французів, і сліпої байдужості італійського уряду під головуванням Орланда, якого ми марно пробували нарадити, далі в наслідок нестриманного й божевільного польського імперіалізму, внаслідок вузького сектярства російських білогвардейців, що воділи поборювати національні рухи, аніж воювати з большевиками, і також внаслідок румунської сліпоти - Українська Республіка впала... Нермування закордонною політикою українського півдня перейшло з Києва до Москви, що перейняла спадок імперіалістичної царської політики".

Натурально отже, що Бесарабія мусіла повернутися до Росії... Не розуміючи ваги незалежного існування Української Держави, румуни самі викопали собі яму...

Така думка Дра Інсабата, і не нам її оспорювати.

## РОЗСАДНИКИ ПОЛЬСЬКОГО ПРАВОСЛАВЯ.

В "Краківських Вістях" з'явилася цікава стаття про польські релігійні утихи над православним населенням Холмщини. Бажаючи дати змогу тим редакціям і осередкам, що не мають можливості діставати "Краківських Вістей" безпосередньо, познайомитися з цією статтею - подаємо її нижче. Редакція УПС.

Колись у царській Росії відомий був класичний своїм примітивізом і зоольгічною ненавистю погляд на українську проблему, сформульований царським міністром унутрішніх справ Валуєвим - "не било, нет і бить не может!" ні України ні української проблеми. Коли ж, не дивлячись на все, "рассудку вопрекі, наперекор стихіям" вони все ж таки були, в російській політичній літературі знайшлося вияснення цього факту - мовляв, "Україну видумали німці". Обективність вимагає підкреслити, що той погляд не тільки був, але й сьогодні є основою відношення усіх, без ріжниці орієнтацій, російських верств до українського питання. Росіянин, як і поляки, не спосібні змінити свій погляд на справу.

В польській пресі дуже часто можна було знайти протиставлення Польщі Росії з виразним підкресленням західно-европейських додатніх впливів першої й урелевненням евразійських відемних впливів другої. Не маю наміру займатись цим питанням, хочу лише підкреслити, що "европейська" Польща радо користала, коли йшло про українську проблему, з надбань евразійського сусіда, й тому польська преса, наука й державно-політичні органи не тільки називали "Малоросія" переробили на "Малопольська", але й широко послуговувались іншими такими "науковими" надбаннями включно до валуєвської аргументації.

Перед війною, коли в зворушливому утикові "санація" обнялася з народовцями, а по вулицях польських міст потягнулись довгі процесії, як зовнішній вираз повернення до "народово-католіччя" Польщі, вийшла окрема "агітка" під заголовком "Зеф крви польських менченніку" з землі Хелмської і Подляської, якої головними редакторами були: ксьондз др. Генрик Секрецький і ксьондз др. Едмунд Новак, духові провідники католицької акції на Холмщині. Ця книжечка була прекрасною ілюстрацією до прислівя, що "коли Бог захоче укаряти, то передусім розум відбере", бо

було то в часі, коли для кожного було ясне, що найголовнішим завданням, з погляду польської рації стану, яке в Польщі треба осiąгнути і яке виразно диктується міжнародними відносинами, є усунення міжнаціональних антагонізмів і внутрішньодержавна консолідація. Але ці елементарно-політичні речі не укладались у фанатичних головах згаданих редакторів і їм подібних. Дірвавши до "католицької акції", вони були опановані почуванням еспанських інквізиторів, думали категоріями середньовіччя. В цій книжечці в розділі "Як німці будували на Холмщині Україну", читаємо таке: "Так уже склалося, що як говориться "Україна", то зараз треба думати про німецьку гадюку... що всюди втиснеться й шукати її за плечима українця. І щоб не той меч Ягелла чи Локетка, який завсіди народ польський міцно" тримає в руці на карку тих, що "Лебенсраум" і на Україні Задніпрянській а може й на тій з Берестя на/Бугом/, шукати би хотіли - народ слов'янський - український, що мешкає над Дніпром - спіткала би така сама доля, яка спіткала іншого слов'янського сусіда, який не хотів у польську силу й потугу вірити. Повірив на жаль запізно". Тепер уже ясно, що не запізно повірив, бо загалом ніде ніколи не було стверджено, що повірив, а просто в "патріотичному" запомороченні автор трохи передчасно вискочив, мов той "козак з маку", лише з іншими ніж у козака наслідками. Та не в тому річ. Головне те, що холмських українців, як випливає зо статті, теж видумали німці для того, щоби розсадити "моц" і потенгей "Польщі, в які не хотів повірити сусідній слов'янський народ і який, як бачимо, мав цілковиту рацію. В іншому місці брошюри кс. Новак каже: "Чи не найвищий вже час, щоби ці нації брати вернулися "на лоно косьцьола святого". Чи не останній вже час, щоби покласти кінець і не позволити жиравати на їх релігійній окремішності чужим і ворожим агентурам, тут ув осередку польської держави, в серці польщі?". Таке вирішення холмсько-української проблеми було, розуміється, найпростіше й найвигідніше, можна лише сумніватися, чи найрозумніше. Але остання якість ніколи не мала претенсій до того, щоби лягти в основу відносин польської держави до українців. Все йшло старим царським шляхом - ніякої національної окремішности, ніяких уступств, ніяких прав, коротко кажучи - "не било, нет і бить не может".

Тут і приходимо до оцінки ролі, яку відіграво так зване польське православ'я. Воно було інспіроване не для того, щоби бути самоціллю, тільки для ствердження, що воно є польське, що на Холмщині мається до діла з елементом польським, що український елемент є там або німецьким винаходом, або шкідництвом священників-петлюрівців, або ділом "вивротофу" з Галичини. І коли це було стверджено урочисто гродненським польонізаційним інститутом, його пресовими органами, "статистикою", "русскою" православним духовенством, трьома православними єпископами і посередньо, через благословлення навіть самим митрополитом /тільки без жадного голосу вірних/, тоді цього голосу, розуміється, цілком вистарчило як підстави для дальшої акції. Теоретичне уосновування нового етапу у ксьондза Секрецького в тій же брошури представляється так: "Можна твердити, що діло ревандикації душ не повинно натрапити на більші труднощі, тим більше, що сама православна людність домагається богослужень, у мові польській, у одностаїнення календаря, що є безперечним доказом стремління тієї людності до католицького костела, який тут є синонімом польськості".

Для аналізу цих тверджень і спростування їх щодо часу. Для можного ясно, що вони свідчать про буйну фантазію кс. Секрецького і високу "патріотичну" тематику. Але є там одна правда: дійсно, римо-католик і поляк це синоніми.

І як нема українського римо-католицтва, так же нема й польського православ'я. Оскільки ж "російська" групаправославного священства твердила противне, то тим самим зробила велику прислугу полякам і дала підставу до ревіндикації душ. В тому й полягала істотна ціль польського православ'я, а ті, що його творили, були послушним знаряддям польської польонізаційної політики. Колись вони називали себе "рускими", потім перетворилися у поляків, тепер знову стали "рускими" та вносять своє рутинське діло у церковне життя, демонстративно не підпорядковуючись затверженному Генерал-Губернатором Тимчасовому Статутові для Православної Церкви Холмщини і т.д.

Даючи формальну підставу до ревіндикації душ, "рускі" артилерійські офіцери /еп. Матвій/, пажі /еп. Сава/, "рускі" Романовські й Федороньки дали привід і до інших, треба признати, цілком логічних з польського погляду розумований. Бож коли така скількість поляків, скажімо на Холмщині, опинилася якимсь чином в Православній Церкві, то ясно, що ту помилку треба направити, а церкви, як "збєндне обекти", треба знесті, бож немає поляків православних, а є поляки - римо-католики, чи повинні бути римо-католиками й ходити не до церкви а до костелу.

Внаслідок таких розумований в 1938 р. почалася акція, яка потрясла цілим православним, а то й частинно католицьким світом /коли взяти на увагу лист греко-католицького Митрополита Шептицького/. Страдницька Холщина пережила тоді по-

дії ненотовані в історії християнського народу, події масової руїни церков. Валилося все: прекрасні муровані святині, скромні - деревяні, валились памятники старовини, що як такі, повинні були охоронятись окремим правом, заорювались місци, де стояли церкви й все рясно поливалось слізми нещасного населення Холмщини. Одночасно йшло навертання, а кс. Новак кликав "учених і письменників до докладного опрацювання й висвітлення проблемів тих земель та апостольських місіонарів латинського обряду поспішити з працею апостольською на ту щедро зрошену кровю мучеників за святу віру і польськість ниву Христову". Не знаю, чи

на заклик кс. Новака приходили туди учени, але знаю, що збиралася найбільш здеморалізований елемент, всякий суспільний мул, ходив по селах, бив вікна, людей, поров подушки, нищив людське майно, валив церкви під проводом поліції й війтів та змушував до переходу на римо-католицтво. Не знаю також, чи були там апостольські місіонарі, знаю тільки, що широко закроєну місіонарську працю виконували ... військо. І не тільки на Холмщині, а й на Волині по різних "смугах і стріфах", де обовязували спеціальні приписи, які полегчували "місіонарську" роботу. Цю після того дивного, що польська армія, яка "героїчно" змагалась з беззбройним українським населенням і мала місіонарський вишкіл, мусіла панічно втікати, коли замість православних церковних бань полетій згори німецькі бомби.

Для характеристики атмосфери, яка панувала в польській "місіонарській" армії, наведу тут оповідання православного військового священика о. Щербецького. В одному з полків повели натиск на вояків-православних, щоб переходити на римо-католицтво. Один з вояків явився за трьох-денною перепусткою до рідного села на православні різдвища свята, але її не дістав. Пішов другий раз з тим самим проханням. Запропоновано йому було прийняти католицтво з обіцянкою двохтижневої відпустки. Вояк спокусився й прийняв. Його дітька зацікавився довгим терміном відпустки, довідався ширу правду й переказав батькам. Пересидівши ще день у дитячка, вернувся до полку й покінчив життя самогубством.

Які муки доводилось переживати православним уніонцям Холмщини, як глибоко западали в душі й старших і дітей події звязані з руйнуванням церков, свідчить такий факт, переданий мені іменем -українцем п.К-им. В часі воєнної заверюхи, один високий польський достойник, втікаючи з Варшави, спинився у холмському селі та попросився ночувати до селянської хати. Господина -українка гостинно прийняла його та запропонувала вечерю. Під час вечері, мале дівчатко товклося по ліжкові, а потім зморене сном, стало на колінця, склало руки й почало молитися. В певній хвилі достойник перервав розмову та прислухався до молитви, а тоді з безгрішних діточок уст виразно впали такі слова: "Бою, покарай тих бандитів, що зруйнували нашу церкву". Достойник зблід і скаменів на хвилю, а потім тихим і глухим голосом, як ніби тлумачив в грудях страшну бурю, звернувся до господині з викидом, пошо вона навчила таких слів дитину. - "Паночку" - відповіла мати, "повірте мені, що ніколи не вчила дитини отих слів, та воно бачило все, що діялось у селі й само отак почало молитись." Довго мовчали сидів достойник, а потім зітхнув важко: "Так, так, може й ця молитва дійшла до Бога"...

Оти події витворили такі настрої перед війною, що навіть люде національно свідомі, вірючі, заможні, сорокмортіві господарі, яким без сумніву під Польщю могло житись краще, накладали червоні опаски та йшли до червоної міліції, по засаді: нехай гірше, аби інше.

Нечувана в культурному світі масова руїна православних церков викликала пригноблююче враження. Знана зо своєї "релігійної толеранції", що має всі прімети історичної традиції "Польща дала яскравий доказ її у формі руїни сто шістьдесяти двох церков. До цього спричинилося й концептуально "руське" православне духовенство. Символічною подякою йому за прислуго було нагородження двох представників його, священиків Холму о.Івана Карповського і о.Дмитра Дуцика, ревних співробітників гродненського польонізаційного інституту, офіцерськими хрестами заслуги. Хрести на свої груди прийняли згадані отці саме в той час, коли валились церкви, а руїни святынь обливались гіркими слізами населення Холмщини. Прийняли від генерала Славоя-Складкоського, коли він вертався з маневрів на Волині автом через Холмщину, бачив зруйновані святыни, може в течці мав уже інтерпеляції українських послів у тій справі, але не пробував спинити цих несамоціків сектотацтв, навпаки, пізніше, у відповідь на інтерпеляції послів стверджив, що все на його думку було в порядку.

У звязку з тими подіями понвилися два пастирські листи: один - православного епископату, а другий - митрополита Шептицького. Обидва були сконфісковані, але перший дійшов до відома вірних, бо конфіската наступила після його розлання, а другий в численних рукописних відписах ходив з рук "о рук. В першому туманним церковно-слов'янським стилем говорилось про абстрактну справедливість, а в другому сміливо й відважно називались речі по імені та отверто протестувалось проти ганебного чину. Ті обидва листи були відчитані вірним з церковної катедри щойно по двох з половиною роках у Холмському Соборі, коли його німецька влада знову повернула православним.

Після трагічних подій обидва митрополити, православний й греко-католицький обмінялися такими листами:

#### Лист Митрополита Діонізія до Митрополита Андрія Гр.Шептицького.

"Його Високопреосвященству, Високопреосвященнійшому Андрею, Митрополиту Львівському й Галицькому. Ваше Високопреосвященство, Достойний Владико! Бже другий раз виявили Ви перед цілим світом свою високу шляхетність у відношенні до Православної Церкви у Польщі. Вперше пролунав Ваш голос, коли загрожувала нам ревандація наших православних храмів. Тепер, коли почалася ревандація душ, коли вже не зревандають, а зруйновано більше сотні православних церков. Ви знову піднесли мужно свій голос в обороні правди Божої й христіанської культури. І ми віримо, що Ваш виступ не тільки дав нам моральну підтримку, але має й загально-христіанське виховне значення. Хіба можна позбавити Церкві і богослужень десятки тисяч простих і бідних людей - хліборобів, які не мають іншого духовного світла, іншої духовної втіхи, іншої школи благочестивості, як церква Божа з її празниками й богослужіннями. Тих радісних і світлих церковно-святочних днів у бідних сільських людей всього ~~яких~~ 60 в році; і без тих днів, які дають їм світло та втіху, життя сільських людей, що перебувають у злиднях і від'їді, щоденній праці, це - одна безконечна полярна північна темінь... І Ви своїм чутким і повним любови серцем, як Архіпастир, що віддає душу свою за людей своїх, зрозуміли й пережили весь жах доконаного на Холмщині. Ви не пройшли коло людських страждань як священник і левіт, а захотіли бути подібним до милосердного самарінна /Луки 10,31-35/. Ви не забули святих євангельських слів, що за тими "меншими братами" стоїть сам Христос /Мат. 25,40 і 45/. Благодіюща правиця Всешицького виявила Свою милість у цих сумніх подіях. Вона показала світові

й інших мужніх людей, для яких правда Божа дорожча за все і при існуванні яких світ ще може існувати. Вона цілком очевидно переконала всіх, що правдива релігійно-моральна культура не може бути ніколи ворожою й піднесеться завжди на захист того й тих, що в добрі християнської культури чують потребу й не цураються їх. На закінченні прошу Вас прийняти від мене особисто, від Епархії й Пастви нашої щиру подяку, з висловом молитовного побажання: Всеправедний й Всесвітній Господь хай воздасть Вам по вартості дійств. З братерською в Хресті любовю Вашого Високопреосвященства відданий слуга і богословець Діонізій, Митрополит Варшавський і всієї Польщі. II вересня 1938. Почаїв".

Відповідь Митрополита Андрея Гр. Шептицького.

"Львів, дня 9 листопада 1938. Ваше Блаженство! В листі, в яким Ваше Блаженство висказують мені подяку за мої змагання в обороні бідних Холмщаків, винявлюють і правдиву християнську любов до того бідного народу, що я його вважаю за свій народ у національному значенні. Тим мене зобовязали до подвійної відповідності. Коли ж Ваше блаженство піднялися важкого труду душпастирювання тому народові, вже тим самим Його достойна Особа не може бути мені чужою і щоб то нас не ділило, я мушу вважати Вас за брата во Хресті й не бути байдужим на те все, що Вас якимнебудь способом обходить і на те, що Вас болить. Лучить нас Христос Спаситель, Котрому оба служимо і лучить нас любов до вірних Христової стада, для котрих кожний в своєму крузі ділання працюємо. Дякуючи Вашому Блаженству за теплі слова признання, поручаюся Вашим святим молитвам й взаємно мої молитви для Вас і для всіх Ваших справ обіцюю. Андрей Митрополит".

ВІДГУКИ АНГЛІЙСЬКОЇ ОПІНІЇ НА ПРОМОВУ  
КАНЦЛERA ГІТЛЕРА.

Виступ льорда Галіфакса з відповідю на промову канцлера Гітлера живо коментується в англійській пресі. Особливе співчуття англійської опінії викликали такі місця відповіді льорда Галіфакса:

- "Цо хочемо ми сказати, коли говоримо, що воюємо за свободу? Ми хочемо бути в стані жити нашим власним життям так, як нам подобається, й не оглядалися поза наші плечі, чи Гестапо не слухає. Ми хочемо любити Бога так, як нам подобається, і ця релігійна свобода не є такою річчю, що ви можете повірити комусь іншому. Але в Німеччині люди віддали свою свідомість Гітлерові й таким чином вони сталися машинами, звичайними виконавцями приказів, не намагаючися знати, чи ці прикази є правильні чи неправильні. І яке враження це зробило на Гітлера? Коли він тільки дійшов до влади, завдав собі труду вияснити, що його цілі були точно обмеженими. Він займався тільки добром Німеччини; він не мав ніяких домагань супроти своїх сусідів, але його апетит зростав так, що сьогодні він перебрав на себе роль найвищого протектора. Ми бачимо, як він приготовляється до кермовання за посередництвом творів, блідих тіней його самого, які він встановив в середній й північній Європі.

Дальше на південь, Муссоліні, захоплений тріумфами Гітлера проти Франції, хоч він сам властив не воювати, хотів би сповнити роль керманиця на Світому морю, яке він не здобув. Для Гітлера сила сталася кінцевим правилом призначень людей й націй. Німеччина посідає силу, отже тому вона одинока повинна рішати, як нації мають разом жити. Його не обходить це, що вони його не люблять. На його погляд, людина є слабим сотворінням і створеною, щоби слухати й навчитися вкоротці слухати свого пана.

Після Гітлера, респектовання на старий лад раз даного слова є ознакою слабости й негідне духа сильних панів. Він не толерував би нісенітниць в спрівінності перед правом, яке є зневагою розуму. Зла воля, жорстокість, злочин стаються правильними з самого факту, що це він, Гітлер, іх наказує. Це є основне визвання Антихриста, якого поборювати є нашим завданням, як християн.

Народи Британського Союзу, як також ці, які люблять свободу й справедливість, які коли не приймуть цього нового поступування Гітлера. Вільні люди не є невільниками, вільні нації не власні Німеччині становлять спільноту націй, що свободно співпрацюють для добра всіх; вони є філірами нового й ліпшого порядку, який бажає бачити британський народ.

Я надіюся, що наша країна, яка веде боротьбу з метою запобігти безрівнільній людській трагедії, якою була б перемога Гітлера, буде іншою, що вкаже всім народам шлях до кращого життя.

Гітлер може виставити свастику, де він схоче, але, коли би він міг підкопати силу Велико-Британії, фундаменти її імперії були би збудовані на піску. Народи, які він переміг, в своїх серцах проклинають його й моляться, щоб його атаки розбилися об оборону нашого острову-фортеці. Вони нетерпеливо очікують дня, коли ми, як зробимо випад, завдаємо йому удар за ударом.

Напевно ми їх не розчаруємо. Тоді прийде день кінцевого урегульова-  
ня розрахунків, коли проекти Гітлера для Європи будуть знищенні непокінчальною  
пасією людини за свободою!"

"Таймс" заявляє, що лорд Галіфакс ясно видвигнув маральній фактор сучасного конфлікту "німецькому ідеалові васальних держав Велика Британія протиставляє ідеал свободи націй, які свободно співпрацюють для добра всіх і які одушевлені справедливістю й доброю волею у відносинах між собою."

Ця ідеалістична концепція міжнародних відносин, продовжує "Таймс", знаходить собі прихильність більшості націй, а зокрема Америки. Велика Британія є рішена запевнити тріумф принципів, до яких Британська Імперія й всі країни світа привозять більшу ціну, як до самого життя. Цими принципами є свобода думки, слова, релігії, преси й свободій розвиток істот і націй, які є антитезою націонал-соціалістичної доктрини.

"Таймс" закінчує, стверджуючи, що Британська Імперія й її союзники боротимуться до останнього чоловіка проти німецького заперечення цивілізованого існування. Союзники тріумфуватимуть, бо змагання людей за свободою є непобориме.

"Дейлі Телеграф" пише, що промова Галіфакса, так само як і промова президента Рузвельта останнього тижня, викликує віру свободних людей в справу, для якої вони готові боротися аж до смерті. Коментуючи промову Кордел-а-Гул-а, цей самий часопис заявляє, що в Берліні напевно не помиляться щодо її значіння. Словами: "Не торкайте", що відноситься до європейських посілостей в західній півкулі, не могли бути більше ясними ні зверненими більш отверто.

### З СОВЕТСЬКОГО СОЮЗУ. В новоокупованих областях.

В останньому часі слідне в Україні щораз-більш зростаюче невдоволення населення пануючим режимом. Воно скріплюється зокрема з огляду на брутальне відношення червоноармійців до селян. В Берестейському повіті мали місце численні побиття селян червоноармійцями за це, мовляв, що деякі члени їхньої рідні втікали до Німеччини. Побіч цього невдоволення росте на тлі масових реквізіцій збіжжя, що, зокрема напередодні жнив, важко відчувається. Ціни, що їх платить влада за реквізоване збіжжя, дуже низькі. Взагалі умовини життя погані. Відчувається сильний брак промислових виробів ширшого вжитку.

На селах слідне виразно вороже наставлення населення до колхозів. Колхози закладаються дуже нерадо, а з існуючих колхозів селянне часто втікає. Характеристичне, що деякі українці й зо східніх земель, що працюють тепер у Західній Україні, між ними теж і червоноармійці, в приватних розмовах часто відмовляють селян від засновання колгоспів. Натомість на прилюдних зборах всі вони гаряче агітують за колективним устроєм на селі.

До невдоволення українського населення Північно-Західніх Земель причиняється ще наступний акт. Цілу низку українських сіл за Бугом урядово приєдлено до Білоруської Советської Республіки, що населення дуже прикро відчуває. Зокрема це відбувається на дітах, що мусять вчитися в школах у незрозумілій для них мові. Усі інтервенції батьків у власті, щоби змінити цей стан, не увінчалися досі ніяким успіхом. Большевицькі органи твердять, що ця територія білоруською й тому білоруською мусить бути й викладова мова у школах. Також і в урядах урядується тільки по білоруськи, або по московськи. Наші селянини сильно обурені, що на українській етнографічній території немає місця для української мови.

По селах слідне велике зацікавлення релігійними справами. Селянин має право відвідувати церкви, за що большевицькі органи наразі не карають, але пятнущається публично таких людей, як "ворогів народу". Положення священиків стає щораз тяжче, м. інш. тому, що їх обкладають великими податками.

### Московська мова у високих школах "світових" і "автономних" республік.

"Комуніст" з 28. VI. подає: "В Москві відкрилась всесоюзна нарада присвячена викладанню російської мови у вищих училищах союзних і автономних республік. З доповідю виступив голова комітету в справах вищої школи при Рад-

наркомі ССР тов. Жуков... Для дальнього поліпшення викладання російської мови у вищих школах союзних і автономних республік - говорив доповідач - необхідно збільшити аспірантуру по російській мові в університетах і педагогічних інститутах, налагодити науково-дослідну роботу, підготувати підручники. Крім того потрібно поширити у Вузах республік підготовку учителів і для середньої школи..."

### ЗАКРИНАЛИ ТРАКТОРИСТІВ.

17 липня б.р. Президія Верховного Совета ССР видала окремий "указ" що якому забороняє трактористам, бригадирам тракторних бригад та їх помішникам, що працюють на машиново-тракторних стаціях замовільно залишати місця праці. Цей указ доповнює попередній декрет про так зв. "летунів", себто робітників і службовців, що з причин злой оплати праці й тяжких умових життя в підприємствах - масово дезертирують зо своїх постів.

### ПОЗИКА ТРЕТЬОЇ ПЯТИЛЕТКИ.

Московські "Ізвестія" з дня 18 липня б.р. подають, що позику на III пятилітку підписало в Україні 11.550.336 осіб, на загальну суму 1.739.571.000 рублів, себто на 368.000.000 руб. більше, ніж у минулому році. З цієї суми міське населення України підписало 1.368.236.000 руб., а сільське 421.335.000 руб. В тому селянство Західної України внесло 18.233.000 руб./вже й тут Москва вспіла здерти! /

Беручи під увагу, ті методи, при допомозі яких совєлада стягає ці "позики", годі дивуватися й уві їх "успіхах"!

### РОЗВИТОК СПОРТУ В УКРАЇНІ.

"Ізвестія" з дня 20 липня б.р. подають про успішний розвиток масового спорту серед населення України. Так у легкоатлетичному кросі брало участь у Україні 430.000 людей; на змаганнях в зимовому сезоні на соргах було до пів мільйони спортсменів. За останній рік Україна підготовила 79 чемпіонів ССР і встановила 271 рекорд, з чого 48 всесоюзних і 9 таких, що перевищують світові осяги. Серед українських спортсменів особливо знані Куценко, Рибальченко, Хотимський, і др.

Дуже високих рекордів досягнули українські змагуни у так зв. французькій боротьбі. Команді цих змагунів у Харкові належить у ССР перше місце. В останніх роках дуже великий розвиток дістав і бокс. В гімнастичних секціях начисляється 243.000 членів, а в легкоатлетичних 238.000. Дуже поширене та-ж фехтування на шаблях і рапірах. Велику популярність має й копаний мяч. Футболіві секції об'єднують 80.000 членів.

Здушене режимом у всіх інших галузях суспільного життя - населення України старається вилонити свою активність бодай у спортивій ділянці. Само по собі це дуже позитивне явище й його ми можемо тільки вітати.

### САБОТАЖІ В КОЛГОСПАХ.

Прокуратура притягла до відповідальності цілу низку відповідальніх керівників колгоспів, за які пишуть "Ізвестія" з 20 липня /"свідоме невиконання зобовязань по зернопоставкам і антидержавну практику в цій справі". В колгоспі "Ленінський Шлях" Ростовського району замісьць 3.039 сотнарів по плану, було здано тільки... 30 сотнарів! /!! Колгосп "Червона Зоря" Буденівського району склав від здачі 2.584 сотнарів зерна. В колгоспі ім. Комінтерну Олександрівського району замісьць 10.000 сотнарів зерна було здано державі тільки... 65 сотнарів.

Видано завиненим у саботажах високі присуди, від 3 до 6 літ тюрми.

### СМЕРТЬ О. ПЕТРУСЕНКО.

Советська преса подає, що 15 липня після тяжкої хвороби змерла видатна українська оперова співачка Оксана Петрусенко.